

Notat til Statsrevisorerne om
beretning om forsvarets
EH-101 helikoptere

Januar
2009

revision
revision

revision

**Vedrører:
Statsrevisorernes beretning nr. 17/2007 om forsvarets EH-101 helikoptere**

18. december 2008

Forsvarsministerens redegørelse af 24. november 2008

RN A516/08

I. Indledning

1. Beretningen handler om forsvarets anskaffelse og ibrugtagning af 14 EH-101 helikoptere. Beretningen fokuserer på, om forsvarets anskaffelse og ibrugtagning af EH-101 helikopterne har været tilfredsstillende, samt om Forsvarsministeriet har orienteret Folketinget om anskaffelsen og ibrugtagningen.

Statsrevisorerne kritiserede skarpt forsvarets uprofessionelle håndtering af forhandlingerne om og indgåelsen af kontrakten med leverandøren. Statsrevisorerne noterer sig dog, at det er positivt, at der er taget initiativer til at professionalisere kontraktfunktionen i forsvaret.

2. Forsvarsministeren anfører i sin redegørelse, at ministeren generelt set kan tilslutte sig beretningens konklusioner og anbefalinger, og ministeren skal i den forbindelse bemærke, at forsvaret allerede på tidspunktet for Rigsrevisionens undersøgelse havde iværksat initiativer til at imødegå en række af de kritikpunkter, som er rejst i beretningen.

3. Jeg har igangsat en større undersøgelse af forsvarets større materielanskaffelser, jf. mit notat til Statsrevisorerne af 14. maj 2008. Jeg finder, at en række af ministerens initiativer bedst kan vurderes i en bredere sammenhæng, og vil derfor følge dem i forbindelse med den kommende beretning, jf. nærmere nedenfor.

4. Jeg vil efterfølgende behandle følgende forhold: forsvarets forberedelse af typevalget af EH-101 helikopterne, forsvarets håndtering af indgåelsen af kontrakten med leverandøren og forsvarets varetagelse af de planlagte opgaver for EH-101 helikopterne.

II. Forsvarets forberedelse af typevalget af EH-101 helikopterne

5. Forsvarsministeren noterer sig Rigsrevisionens konklusion om, at typevalget i 2001 af EH-101 helikopterne ikke var helt tilfredsstillende. Ministeren finder, at Rigsrevisionen korrekt har tilkendegivet i beretningen, at evalueringsprocessen i forbindelse med typevalget fulgte den i 2001 gældende standard i den daværende Flyvematerielkommando.

Ministeren oplyser, at der i relation til de nævnte konklusioner er gennemført initiativer i forsvaret for at forbedre anskaffelsesprocedurene, der ligger til grund for anskaffelsen af større materielprojekter. Ministeren fremfører bl.a., at der i dag udarbejdes detaljerede levetidsomkostninger, og at der er fokus på risici, personalebehovet, vedligeholdelsesbyrde, lagerprocesser og størrelsen af reservedelslagre mv.

Endelig fremhæver ministeren, at der fremadrettet vil blive anvendt anerkendte projektledelsesmetodikker, der indeholder en detaljeret risikoanalyse og -styring. Forsvaret har videre oplyst, at forsvaret fremadrettet i forbindelse med evalueringen af kommende materielkapaciteter vil gennemføre egentlige drifts- og levetidsberegninger, der vil indgå i en totalomkostningsbetragtning.

6. Jeg finder det tilfredsstillende, at forsvarsministeren har ændret procedurene for evalueringen og gennemført initiativer i forsvaret for at forbedre grundlaget for materielinvesteringer i de kommende år.

III. Forsvarets håndtering af indgåelsen af kontrakten med leverandøren

7. Forsvarsministeren noterer sig, at Statsrevisorerne skarpt kritiserer forsvarets uprofessionelle håndtering af kontraktforhandlingerne og indgåelsen af kontrakten med leverandøren.

8. Ministeren oplyser, at dette forhold har været genstand for mange drøftelser, og at både forsvaret og ministeren har stort fokus på dette, ligesom ministeren fremhæver, at ministeren løbende har orienteret Forsvarsudvalget, forligskredsen og Rigsrevisionen om de tiltag, ministeriet har igangsat for at minimere risikoen for en gentagelse af de forhold, som var til stede i forbindelse med anskaffelsen af EH-101 helikopterne.

9. Ministeren fremhæver bl.a., at forsvaret i forbindelse med forhandlingen om kontrakter for materielanskaffelser i dag bruger eksternt juridisk ekspertise.

Forsvaret vil endvidere fremadrettet inddrage Kammeradvokaten allerede fra vurderingen af udbudsmetoden, udbudsmateriale, evalueringen af indkomne tilbud, under kontraktforhandlingerne og ved eventuelle nødvendige opfølgende aktiviteter. Ministeren fremhæver hertil, at anvendelsen af Kammeradvokaten vil blive iværksat ud fra en helhedsvurdering, hvor Kammeradvokaten indgår som en del af den eksterne kvalitetssikring, der fremadrettet bliver en del af anskaffelsesgrundlaget for forsvarets større materielanskaffelsesprojekter. Endelig har Forsvarets Materieltjeneste oprettet yderligere 3 juridiske specialiststillinger i handelsafdelingen, ligesom Forsvarets Materieltjeneste er blevet pålagt generelt at inddrage eksternt ekspertbistand i forbindelse med projektstyring mv.

10. Jeg finder det tilfredsstillende, at ministeren har iværksat flere forskellige initiativer, som skal sikre forsvaret en bedre forhandlingsposition, håndtering og indgåelse af kontrakter med kommende leverandører.

11. Ministeren oplyser endvidere, at ministeren kan tilslutte sig Rigsrevisionens og Statsrevisorenes kritik af, at offentliggørelsen af typevalget og den økonomiske ramme for anskaffelsen før forhandlingen med den valgte leverandør gjorde det vanskeligt for forsvaret at få gennemført krav over for leverandøren. Det er ministerens vurdering, at det fremadrettet bør handle om, at forløbet med at indgå en kontrakt med en leverandør bør tilrettelægges med henblik på at sikre forsvarets forhandlingsposition bedst muligt.

Ministeren oplyser, at forsvaret fremadrettet vil forhandle et kontraktudkast klar til godkendelse, inden der sendes et aktstykke til det politiske niveau. Det medfører, at alle vilkår for anskaffelsen, præcise og bindende kontraktvilkår og priser er aftalt inden bevillingsanmodningen. Herved stilles forsvaret mere gunstigt i en forhandlingssituation, og der vil være mulighed for at optimere de enkelte leverancers delelementer i en kontrakt. Derved kommer anmodningen om godkendelsen af et aktstykke tillige så tæt på anskaffelsestidspunktet, hvilket bør give størst mulig sikkerhed for de oplysninger, herunder priser og kapaciteter mv., der er indeholdt i aktstykket.

12. Jeg finder ministerens initiativer tilfredsstillende.

13. Endelig oplyser ministeren, at forsvarets juridiske tiltag over for leverandøren af EH-101 helikopteren fortsat forfølges i tæt samarbejde med Kammeradvokaten. Det drejer sig om kontraktens garantier og om de reservedelsaftaler, som forsvaret har indgået med leverandøren.

Jeg finder dette tilfredsstillende. Jeg vil ligeledes følge dette arbejde og orientere Statsrevisorerne herom i et senere notat.

IV. Forsvarets varetagelse af planlagte opgaver for EH-101 helikopterne

EH-101 helikopternes operative rådighed

14. Det fremgår af beretningen, at forsvaret ikke har kunnet varetage de planlagte opgaver alene med EH-101 helikopterne. Dette skyldes, at den operative rådighed, bl.a. på grund af forøget vedligeholdelsesomfang og mangel på reservedele, har været på et lavere niveau end det, der har været behov for med henblik på at løse de planlagte opgaver. Varetagelsen af de samlede opgaver fremover forudsætter, at forsvaret kan fastholde EH-101 helikopternes operative rådighed på et højere niveau end hidtil.

15. Forsvarsministeren oplyser, at det er korrekt, at de 8 EH-101 helikoptere, der er blevet anvendt til eftersøgnings- og redningsopgaven igennem en længere periode, ikke havde en operativ rådighed, som gjorde det muligt at lade EH-101 helikopterne overtage opgaven efter S-61 helikopterne (Sikorsky) som planlagt.

16. Ministeren fremfører videre, at en samlet indsats fra leverandørens og forsvarets side har medført, at den operative rådighed for EH-101 helikopterne i gennemsnit i dag er ca. 50 %, som forsvaret forventer vil fortsætte fremover. Det er forsvarets og leverandørens vurdering, at det på sigt er realistisk at kunne hæve den operative rådighed til ca. 60 %, som vil kræve en fokuseret indsats fra både forsvarets og leverandørens side, og at EH-101 helikopterne dermed som planlagt vil kunne varetage de oprindelige opgaver.

Jeg finder det tilfredsstillende, at forsvaret og leverandøren i et tæt samarbejde har fået hævet den operative rådighed for EH-101 helikopterne, og at forsvaret forventer, at EH-101 helikopterne i fremtiden vil kunne løse de oprindelige opgaver.

Jeg vil følge arbejdet og i et kommende notat orientere Statsrevisorerne om udviklingen i EH-101 helikopternes operative rådighed.

Varetagelsen af troppetransportopgaven

17. Ministeren oplyser videre, at der ved overdragelsen af EH-101 helikopterne til Storbritannien blev lagt vægt på, at EH-101 helikopterne ville komme begge nationers soldater til gode, idet britiske og danske soldater arbejder tæt sammen i både Afghanistan og tidligere i Irak. Danske soldater i områderne vil således få glæde af den britiske EH-101 helikopterkapacitet i forbindelse med dels transportopgaven og dels evakuering af soldater mv. Endvidere blev der ved overdragelsen indgået en aftale om at styrke det operative og uddannelsesmæssige samarbejde mellem landene, hvilket medfører, at danske helikopterbesætninger allerede i dag uddannes sammen med erfarne britiske besætninger.

Jeg konstaterer, at ministeren ikke har oplyst, hvornår ministeren regner med, at EH-101 helikopterne kommer til at varetage opgaven. Jeg finder dog ministerens vurdering tilfredsstillende, men jeg vil følge det videre arbejde og orientere Statsrevisorerne i et kommende notat.

Driftsomkostninger til EH-101 helikopterne

18. Ministeren oplyser, at beregningen af EH-101 helikopternes driftsomkostningers størrelse endnu ikke er færdig. Ministeren er dog enig med Rigsrevisionen i, at det er forventeligt, at der vil komme en stigning i driftsomkostningerne i forhold til det forventede niveau i Akt 17 10/10 2001. Der udestår flere forhold, som skal på plads, inden en afklaring af niveauet

kan finde sted, herunder de igangværende kontraktretlige drøftelser med leverandøren, som forsvaret sammen med Kammeradvokaten i øjeblikket gennemfører. Ministeren nævner hertil, at Forsvarsministeriet vil orientere bevillingsmyndighederne om driftsomkostningernes størrelse, når disse forhold er afklaret.

Jeg kan konstatere, at forsvaret endnu ikke har en vurdering af driftsomkostningernes størrelse for EH-101 helikopterne. Jeg vil følge det videre arbejde og orientere Statsrevisorerne herom i et kommende notat.

V. Sammenfatning

19. Jeg finder sammenfattende forsvarsministerens redegørelse tilfredsstillende. Jeg vil fortsat følge forsvarets arbejde med at forbedre forsvarets materielanskaffelsesproces mv., som vil indgå i den kommende undersøgelse af forsvarets større materielanskaffelser. Det drejer sig om grundlaget for forsvarets beslutninger om større materielanskaffelser og om forsvarets indgåelse af og opfølgning på kontrakter.

Jeg vil i et senere notat orientere Statsrevisorerne om:

- resultatet af de juridiske tiltag over for leverandøren vedrørende kontraktens garantier mv., som forsvaret i øjeblikket gennemfører sammen med Kammeradvokaten
- EH-101 helikopternes operative rådighed
- forsvarets arbejde med at løse bl.a. troppetransportopgaven med EH-101 helikopterne
- vurderingen af driftsomkostningernes størrelse for EH-101 helikopterne.

Henrik Otbo